

Свети Император Маркиан – Тракийският Император свързан с Пловдив

Повечето от това, на което днес се възхищаваме в Истанбул/Константинопол, останало от Източната Римска Империя, е свързано с императорите от Тракия и Илирия. За съжаление голяма част от информацията за тези изключителни исторически личности е „изчезнала“ през следващите векове на Източната Римска Империя (наречена Византия едва през 1555 г. от германския историк Hieronymus Wolf). Един от тези императори на Източната Римска Империя с най-голяма значимост след Константин Велики е Маркиан (роден около 392 г. и царувал от 450 до 457 г сл.Хр.). Според Голямия Синаксар, Свети Император Маркиан се почита на 17 февруари.

От оскъдните сведения за ранния му живот разбираме, че Маркиан е от Тракия и започва военната си служба в Филипополис/Тримонциум/Пловдив. Сирийският учен от 6-ти век Евагрий Схолостик пише, че по този въпрос са категорични предишните летописци, включително Приск Панийски, живял по времето на Маркиан. Би могло да се предположи, че бащата на Маркиан също е служил в Пловдив, тъй като се знае че той е бил военен, както много мъже от Тракия по онова време. Явно Маркиан е бил не само физически здрав, но и много интелигентен. Освен родния си език, той със сигурност е научил и официалния тогава латински език, защото при записването му в Римския легион в града ни му дават директно по-високо звание. През следващите години смелостта и стратегическото мислене на Маркиан го издигат до ръководен ранг по време на Римско-Персийската война (421-422 г.), когато той е само 30 годишен. Маркиан участва в различни войни и стига до един от най-високите постове във военната йерархия – domesticus – помощник на главнокомандващия на войските на Източната Римска Империя (той остава на този пост около 15 години). Тази висока длъжност (domesticus) е включвала не само планиране на военни походи, но и дейности свързани с организацията на армията. По различни сведения армията на Източната Римска Империя тогава е била огромна за времето си - между 300 и 350 хиляди души. Това още веднъж показва изключителните възможности и начетеност на Маркиан, натоварен с тази много отговорна задача. По време на военната му служба с него се случват редица необясними неща, показвайки Божията подкрепа която той получава. За тези чудеса ще разкажем по-късно, но едно от тях е много показателно. През 443 г. Маркиан попада, заедно с цяла воинска част, в плен на Вандалската държава. Според преданието, Вандалския крал Гейзерик го освобождава, като го накарва да се закълне, че ако един ден той стане

император, той няма да вдигне оръжие срещу вандалите. Това става 7 години преди Маркиан да стане император и при положение, че той изобщо не е бил свързан с управляващата Теодосиева династия. Вече като император Маркиан спазва обещанието си.

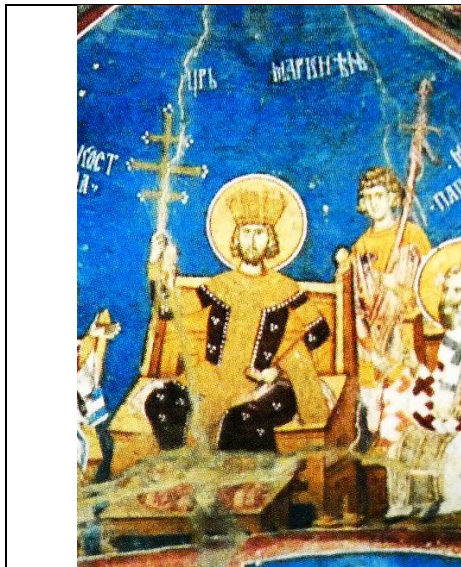
Военната и държавна служба на Маркиан е по време на царстването на император Теодосий II (внук на родения в Испания Теодосий I – император Теодосий Велики). Теодосий II (царува 402 до 450 г.) е водил няколко много неуспешни войни. През 424 г. той се съгласява на мир с хуните за което Източната Римска Империя е трябвало да им плаща начално по 350 римски фунта злато на година. По-късно хуните непрекъснато увеличават плащането което получават срещу мир, като през 446 г. този годишен налог стига до 2100 римски фунта злато (близо 700 кг злато). Всичко това изтощава до крайност империята.

Теодосий II умира след падане от коня си по време на лов. Неговата сестра Пулхерия веднага се свързва с Маркиан, който вече е станал сенатор. Тя му предлага той да се ожени за нея и да стане император, но при условие да уважи нейния обет пред Бога за целомъдреност. Маркиан приема, което е подкрепено от целия сенат и от армията на империята. Само за 7 години мъдрото му царуване възвръща силата на Източната Римска Империя, освен това натрупва в съкровищницата на империята над 33,000 кг злато. Много историци описват царуването на Свети Император Маркиан и последвалия го Свети Император Лъв I Тракиец като златно време на Източната Римска Империя.

Маркиан (Flavius Marcianus Augustus) става император на 25 август 450 г. когато е на 58 години. Цялото му управление е белязано с мъдри решения, честно законодателство, успешни войни, дипломатични постъпки, избягване на рискове и задоволство на хората в империята.

Още в първата година на царуването му пратеници на Атила идват, за да получат годишния налог за хуните. Маркиан обаче им отказва. Разяреният Атила решава, преди да отмъсти на Маркиан, да нападне земите в Западната Римска Империя. Там обаче през 451 г. Атила претърпява поражение от римския генерал Аеций (Flavius Aetius, родом от Durostorum – Силистра, България) в Битката при Каталунските полета (близо до Троа, Франция) – една от най-голямите антични битки, в която само загиналите от двете страни са над 165,000 воители. Още на следващата година войските на Маркиан нападат хуните от изток – удряйки ги директно на север от Дунав и чак до лагерите им в Унгарските полета. Паралелно с това Маркиан заздравява мира в източните граници на империята чрез дипломатически ходове с арабите и персите (а също запазва мирното статукво с Вандалската държава). Военните победи на двамата траки - Аеций и Маркиан - са основни за спиране нашествието на хуните в Европа.

В същото време император Маркиан управлява много добре империята. Той издава нови закони и преобразува данъчната система, но не увеличава данъците на хората, а спира корупцията и разгулния живот на сенаторите и други имперски служители. Той издава декрет, позволяващ на мъже от висшата сенаторска класа да се женят за жени от обикновени семейства (дори роби), стига те да са с добър характер, което има голямо значение за модернизирването на тогавашната класова система в обществото. Маркиан е бил толкова скромен, че въпреки императорския си пост е ходел пеша на църква. Като отдадени християни той и императрица Пулхерия изграждат много църкви. Вследствие безупречното ръководене на империята Маркиан е бил обичан и почитан от всичките си поданици до такава степен, че когато по-късно са короновали следващи императори, хората са ги поздравявали като са викали „Царувай като Маркиан“.

Император Маркиан на Халкедонския събор, Манастир Дечани, Сърбия, 14 в.

Император Маркиан изслушва споровете на Халкедонския събор, фреска от Рилски манастир, 19 в.

Едно от най-великите дела на император Маркиан е свикването и председателстването му, заедно с императрица Пулхерия, на Халкедонския Църковен Събор през 451 г. На този Вселенски събор се оборват редица ереси и се формулира един от най-важните стълбове на християнството – за Богочовешката същност на Христос. За този Събор и за чудесата свързани със Свети Император Маркиан ще пиша в следващата статия. Обаче тук ще спомена само, че отците на Събора, събрани от целия Християнски свят, го наричат „Втория Константин Велики“.

През 457 г. император Маркиан почива от инфекция, получена при един от поклонническите пеши походи, в който той участва заедно с много други хора от Константинопол. Спазвайки целомъдрие с императрицата, той няма династични наследници и се счита за последния император от Теодосиевата династия. На смъртното си ложе Маркиан посочва за свой наследник сънародника си (също много способен генерал) Лъв I Тракиец, който по-късно, както Маркиан и Пулхерия, получава ореола на светец на Православната църква. Маркиан, както и Пулхерия (която почива в 453 г.) са погребани с почести (в порфирен саркофаг) в църквата Свети Апостоли в Константинопол. Близко до нея издигат Колоната на Маркиан, която и досега стои на местото си. Свети Маркиан и Света Пулхерия се почитат на 17 февруари, а Свети Лъв I Тракиец - на 20 януари.

От предишен брак Маркиан е имал дъщеря Елия Марция Евфемия, която е живяла във Филипопол. От тук може да се предположи, че вероятно първото му семейство е било в града. Това още веднъж затвърждава връзката на Маркиан с Пловдив. През 467 нейният съпруг Антемий става император на Западната Римска Империя и те отиват да живеят в Рим.

Историкът от 6-ти век Теофан описва Маркиан като човек, който се отличава със своето благоразумие и достойнство. Историкът от 19 век Бъри описва неговото управление и това на наследника му Лъв като време на дълбоко спокойствие и златен период. Името на император Маркиан се помни и почита с векове на Балканите (вижте Манасиевата летопис и фреските от манастира Високи Дечани и от Рилския манастир). През 20-ти век обаче споменаването на името му намалява и дори някои започват да го подценяват, без да показват голямата му роля в Историята на Европа и на Християнството.

Маркиан на смъртното си ложе и Лъв I Тракиец (Царь Леонтъ Великий), Манасиева Хроника, 14 в.

Само от тази кратка статия, която събрах от много източници, е повече от ясно, че Маркиан е бил една изключителна историческа личност. Ние може само да се гордеем с този император, свързан и с Пловдив, и със страната ни. И ако още не сме му направили паметник в Пловдив, нека поне да се сещаме за него когато ходим по римските улици в древния ни град, особено по пътя през Източната порта и през Форума, където със сигурност той лично е минавал многократно.

Славик Табаков

Проф. Славик Табаков, PhD, Dr h.c., FIPEM, FHEA, FIOMP, FIUPESM е специалист по физика на образната диагностика към Кралския Колеж Лондон, ICTP Триест и Медицински Университет Пловдив, Почетен президент на Международния Съюз на Физическите и Инженерни Науки в Медицината (IUPESM). Паралелно с академичната си работа, от над 25 години проф. Табаков посвещава цялото си свободно време за изучаване историята и символиката на раннохристиянското изкуство.